

3. Дроздов О. М. До проблеми нормативного визнання нормативного змісту підстав для здійснення кримінального провадження за нововиявленими обставинами / О. М. Дроздов // Матеріали постійно діючого науково-практичного семінару (19 жовтня 2012 року). – Вип. 4. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.asad.ua/blog/447.html>

МАКАРОВА А. М.

Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри кримінального процесу

**ЩОДО ВІДПОВІДНОСТІ СТАТТІ 615 КПК УКРАЇНИ ЗАСАДІ
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВА НА СВОБОДУ ТА ОСОБИСТУ
НЕДОТОРКАНІСТЬ**

Право на свободу та особисту недоторканність є основоположним правом людини, яке відноситься до першого покоління прав людини. Захист такого права знаходить своє відображення не тільки в актах національного законодавства, а й в міжнародних, зокрема в Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 р. (надалі – Конвенція)

Відповідно до п. 1 статті 5 Конвенції кожен має право на свободу та особисту недоторканність та нікого не може бути позбавлено свободи, крім таких випадків і відповідно до процедури, встановленої законом. До таких випадків відноситься законне ув'язнення особи після засудження її компетентним судом. Кожен, кого законно заарештовано або затримано з метою допровадження до компетентного судового органу має негайно постати перед судьєю чи іншою посадовою особою, якій закон надає право здійснювати судову владу, і йому має бути забезпечено розгляд справи судом упродовж розумного строку або звільнення під час провадження. Разом з тим кожен, кого позбавлено свободи внаслідок арешту або тримання під вартою, має право ініціювати провадження, в ході якого суд без зволікання встановлює законність затримання і приймає рішення про звільнення, якщо затримання є незаконним [1].

Право на свободу та особисту недоторканність гарантується Конституцією України в статті 29. Ніхто не може бути заарештований або триматися під вартою інакше як за вмотивованим рішенням суду і тільки на підставах та в порядку, встановлених законом. Кожний затриманий має право у будь-який час оскаржити в суді своє затримання [2].

Засади забезпечення права на свободу та особисту недоторканність закріплені в статті 12 КПК України «...під час кримінального провадження ніхто не може триматися під вартою, бути затриманим або обмеженим у здійсненні права на вільне пересування в інший спосіб через

підозру або обвинувачення у вчиненні кримінального правопорушення інакше як на підставах та в порядку, передбаченому КПК...»

12 серпня 2014 року КПК було доповнено розділом IX-1 присвяченого особливому режиму досудового розслідування в умовах воєнного, надзвичайного стану або у районі проведення антитерористичної операції та доповнено статтею 615, яка надає прокурору можливість виконувати повноваження слідчого судді у разі, якщо на місцевості (адміністративній території), на якій діє правовий режим воєнного, надзвичайного стану, проведення АТО, неможливе виконання у встановлені законом строки слідчим суддею своїх повноважень, передбачених відповідними статтями КПК, зокрема повноважень щодо обрання запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою на строк до 30 діб до осіб, які підозрюються у вчиненні злочинів, передбачених статтями 109–114–1, 258–258–5, 260–263–1, 294, 348, 349, 377–379, 437–444 Кримінального кодексу України [3].

Таким чином згідно цієї статті під час воєнного режиму, надзвичайного стану, проведення антитерористичної операції, у разі неможливості виконання у встановлені законом строки слідчим суддею повноважень саме прокурор, який статтею 3 КПК України віднесений до сторони обвинувачення в кримінальному процесі, має право виконувати повноваження слідчого судді, щодо обрання запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою.

На наш погляд, положення статті 615 КПК не тільки суперечать положенням статті 29 Конституції України, але й пп. а, п. 1 Конвенції, відповідно до яких тільки суд, після проведення належної процедури має право обмежувати свободу та особисту недоторканість. Цікавим залишається факт, яким чином підозрюваний в скоєнні кримінального правопорушення буде здійснювати своє право на захист та взагалі яким чином буде проходити процедура обрання запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою прокурором. На наш погляд, за таких обставин Україна в майбутньому буде мати з цього приводу, негативні для себе рішення Європейського суду з прав людини, адже в таких рішеннях по справах як «Лоулесс проти Ірландії», «Бранніган та інші проти Сполученого Королівства» [5], Європейський суд з прав людини підкреслює та наголошує на важливості того що держава не може нікого позбавити свободи без попереднього судового розгляду або без наміру провести такий розгляд. Будь-яке позбавлення свободи, згідно п.1 ст. 5 Конвенції, повинно перебувати під судовим контролем.

Більше того такі зміни в КПК можуть призвести до зловживань органів досудового розслідування. Наприклад, процедура обрання запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою може проходити формально, або таке клопотання прокурора про обрання запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою може містити лише формальні підстави, адже прокурор є стороною обвинувачення та може бути

заінтересований в результаті кримінального провадження. Разом з цим зменшується ефективність прокурорського нагляду за додержанням законів органами, які проводять досудове розслідування, оскільки прокурор виконує функцію судового контролю, яка є нехарактерною для такого учасника кримінального провадження, як прокурор.

Можна зробити висновки, що внесені зміни суперечать положенням як національного, так й міжнародного законодавства, а й потребують приведення у відповідність до міжнародних стандартів і конституційних положень. В першу чергу внесені зміни не в повній мірі відповідають принципам кримінального процесу, зокрема і тим, що реалізуються під час обрання запобіжних заходів.

Список використаних джерел

1. Конституція про захист прав людини і основоположних свобод від 04 листопада 1950 року, ради Європи // Електронний доступ: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_004;
2. Конституція України від 28.06.1996, № 254к/96-ВР // Електронний ресурс: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254_%D0_%BA/96-_%D0_%B2_%D1_%80;
3. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012, № 4651-VI // Електронний ресурс: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/4651_17;
4. Рішення Європейського суду з прав людини у справі «Бранніган (Brannigan) и МакБрайд (McBride) против Соединенного Королевства» від 26 травня 1993 року // Електронний ресурс: <http://www.echr.ru/documents/doc/2461460/2461460.htm>

МАЛАХОВА О. В.

Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри кримінального процесу

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ПРАВОВОГО ПОРЯДКУ ВИЗНАЧІННЯ ДОКАЗІВ НЕДОПУСТИМИМИ

Вимоги кримінального процесуального законодавства до процедури отримання доказів створюють суть інституту допустимості, завдання якого полягає в забезпеченні законного порядку отримання доказу, а саме: одержання його уповноваженим суб'єктом з належного джерела, а також у спосіб та порядок, що передбачені КПК України. Вирішення питання допустимості доказів є гарантією повноти і достовірності доказової інформації, а також є перевіркою дотримання прав і свобод осіб, що залучаються до кримінального провадження, під час збирання доказів.